

3. Валерников В.А. Сказ не визнає межі // Ветеринарна газета .– 2002, №11.
4. Вержихівський О.М. Боротьба зі сказом. Про стан боротьби зі сказом в Україні // Здоров'я тварин і ліки .– 2004 .– № 8 .– С. 4 – 5.
5. Головка В.О. Сказ тварин та його епізоотологічні особливості в межах Харківської області // Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини. Збірник наукових праць. Випуск 19 (44). Частина 2, Т.2, Ветеринарні науки. – Харків, 2009. – С. 244 – 250.
6. Державна ветеринарна та фітосанітарна служба України інформує. Епізоотична ситуація на території України // Ветеринарна практика. - 2015. – №2 .– С. 2 – 5.
7. Епізоотична ситуація в Україні станом на кінець 2014 року // Сучасна ветеринарна медицина // 2015.– №1 (49) .– С. 10 – 11.
8. Електронний ресурс: <http://vet.gov.ua/node/2263>
9. Литвин В.П. Виявлення сказу на Україні та заходи боротьби з ними / В.П. Литвин, В.В. Поліщук // Ветеринарний консультант // 2003 .– № 5 .– С. 10 – 15.
10. Сливко І.А., Возможные причины неудачной оральной антирабической иммунизации диких плотоядных животных в Российской Федерации / И.А. Сливко , Г.А. Сафонов , Е.М. Хрипунов , А.Е. Гогин , В.И. Жестеров, Д.О. Баньковский //Ветеринария. - 2013 .– №10 .– С. 27- 31.

ЕПІЗООТОЛОГІЧЕСКІЕ ОСОБЕННОСТИ ТЕЧЕНИЯ БЕШЕНСТВА ЖИВОТНЫХ В КИРОВОГРАДСКОЙ ОБЛАСТИ

Савенко Н. Н., к. вет. н., доцент, Труш А.М., к. вет. н., доцент, Смолянинов В.К., к. вет. н., доцент, Стешенко И.И., ст. преподаватель, Штагер Г.Н., ассистент, Савенко А. Н., ветврач, Каретная А.В.

Харьковская государственная зооветеринарная академия, г. Харьков

Аннотация. Бешенство животных в Кировоградской области встречается по большей части у собак, кошек и лис. Увеличение случаев бешенства среди лис вызывало значительное повышение заболеваний бешенством у крупного рогатого скота.

Ключевые слова: бешенство животных, эпизоотология бешенства.

EPIZOOTOLOGICAL OF FEATURE OF MOTION OF HYDROPHOBIA OF ANIMALS IN KIROVOHRAD AREA

Savenko M.M., associate professor, Trush A.M., associate professor, Smoljaninov V. K., associate professor, Steshenko I.I., senior teacher, Shtager G.N., asistent, Savenko O.M., veterinarian, Karetnaja A.V.

Kharkov state zoovenerinary academy, Kharkov.

Summary. Hydrophobia of animals in the Kirovohrad area meets mostly for dogs, cats and foxes. The increase of cases of hydrophobia among foxes caused the considerable increase of diseases hydrophobia at a cattle.

Key words: hydrophobia of animals, epizootology of hydrophobia.

УДК: 619:61698:679.843.95П+619:61698:679.842.11К₆:639.127.2

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ОЗДОРОВЧІ ЗАХОДИ ЩОДО ДІАГНОСТИКИ ТА ЛІКВІДАЦІЇ ПАСТЕРЕЛЬОЗНО-ЕШЕРІХІОЗНОЇ ІНФЕКЦІЇ ВОДОПЛАВНОЇ ПТИЦІ

Селищева Н.В. завідувач лабораторією епізоотології, моніторингу хвороб тварин та провайдингу, с.н.с.

Степанова Н.О., м.н.с., Монастирлі В.П., м.н.с.

Богач Т.В., завідувач сектором апробації наукових розробок та інновацій
Одеська дослідна станція Національного наукового центру «Інститут експериментальної і клінічної ветеринарної медицини», м. Одеса

Анотація. Аналіз результатів науково-дослідних робіт і виробничих показників дозволив виявити основні причини виникнення, поширення і розвитку пастерельозно-ешеріхіозної інфекції качок в племінному птахогосподарстві АФ «Авангард» та розробити організаційно-оздоровчі заходи її ліквідації.

Ключові слова: пастерельоз (холера) птиці, ешеріхіозна інфекція, качки.

Актуальність проблеми. Вітчизняне птахівництво перебуває під постійною загрозою з боку багатьох інфекційних чинників. Для кожної категорії господарств – бройлерних, яєчних, батьківських – існують свої, більш або менш небезпечні хвороби. Однак значна кількість інфекційних захворювань становить велику небезпеку для будь-якого птахівничого господарства [1].

В останні роки серед інфекційних захворювань птиці спостерігається зростання ролі мікроорганізмів, які є збудниками проблемних для птахогосподарств хвороб: сальмонельоз, колибактеріоз, пастерельоз, стафілококоз, стрептококоз, респіраторний мікоплазмоз та ін. Основне місце в етіологічній структурі займають мікроорганізми кишкової групи, які представлені ешеріхіями та сальмонелами в асоціаціях з іншими видами умовно-патогенних бактерій. Наслідком цього є розвиток бактеріальних інфекцій, які різко знижують резистентність птиці порівняно з моноінфекціями та негативно впливають на імунобіологічну реактивність організму і залишаються основною причиною загибелі птиці [2-3].

Важливим моментом в організації боротьби з інфекцією в птахогосподарстві є систематичний моніторинг бактеріальних патогенів серед хворої та загиблої птиці, який дозволяє реєструвати можливість зараження збудниками бактеріальних інфекцій птиці, визначати оптимальні схеми застосування антимікробних засобів, пробіотиків, а також специфічної профілактики і своєчасно організовувати необхідні протиепізоотичні заходи у господарстві [4-6].

Мета досліджень полягала у проведенні лабораторних досліджень біоматеріалу від маточного поголів'я качок для встановлення діагнозу захворювання птиці та організаційно-оздоровчі заходи в племінному птахогосподарстві АФ «Авангард».

Матеріали і методи дослідження. Визначення епізоотичної ситуації щодо захворювання качок в птахогосподарстві проводили в період 2014 року шляхом аналізу та узагальнення власних діагностичних досліджень лабораторії епізоотології, моніторингу хвороб тварин та провайдингу Одеської дослідної станції ННЦ «ІЕКВМ» та відділу вивчення хвороб птиці ННЦ «ІЕКВМ». Бактеріологічні дослідження птиці проводили за загальноприйнятими методиками [7-9].

Результати дослідження. Появі і поширенню захворювання качок в АФ «Авангард» сприяли зовнішні і внутрішні фактори, які знижували резистентність організму птиці. В господарстві спостерігали гострий перебіг захворювання з раптовою загибеллю найбільш вдоволеної птиці без попередніх клінічних ознак. Виникненню захворювання сприяли виробничі фактори (порушення ветеринарно-технологічних норм і параметрів, спільне утримання качок різного віку), епізоотична ситуація: спалах пастерельозної інфекції серед курей та качок в присадибних господарствах населеного пункту, звідки збудник був занесений в птахогосподарство обслуговуючим персоналом при недотриманні санітарного режиму; характеризувалась сезонністю (осінній період, після різкого похолодання), спорадичною циркуляцією збудника та наявністю пастерело-та ешеріхіносії в господарстві.

У результаті проведених патологоанатомічних розтинів загиблих качок на слизових та серозних оболонках виявляли множинні крововиливи, особливо характерні крововиливи на серцевій сорочці, епі- та ендокарді, слизовій оболонці кишечника, накопичення великої кількості серозно-фібринозної рідини в серцевій сорочці і черевній порожнині, внутрішні органи набрякли, спостерігали ознаки ентериту та найбільш виражені запалення дванадцятипалої кишки.

Враховуючи клініко-епізоотичні особливості та характерні патологоанатомічні зміни, що викликали респіраторну та ентеритну патологію у качок при проведенні лабораторного дослідження було виявлено основні інфекційні агенти збудники пастерельозу та ешеріхіозу (таблиця 1).

Таблиця 1.

Результати лабораторних досліджень біологічного матеріалу від качок АФ «Авангард» Одеської області

Вид біологічного матеріалу	Серце	Печінка	Тонкий відділ кишечника
качка (вік 2 роки)	<i>Pasteurella multocida</i>	<i>Escherichia coli</i>	<i>Escherichia coli</i>

За даними таблиці 1 слідує, що з патологічного матеріалу від качок були ізольовані культури *Pasteurella multocida* та *Escherichia coli*.

В результаті лабораторних досліджень встановлена стійка резистентність виділених в господарстві мікроорганізмів до антибіотиків, які широко застосовуються в птахівництві і лише до препарату Флорфенікол встановлена помірна чутливість.

Виходячи з цього тактика протиепізоотичної роботи в осередку інфекційного захворювання качок ґрунтувалася на комплексних засадах, які включали: лікування птиці впродовж 7 – 10 діб антибактеріальним препаратом Флорфенікол з повторним курсом через 14 діб. В перервах між лікуванням антибіотиком введення в раціон качкам пробіотику «Мультибактерін» протягом 10 діб. Після цього проведення механічної очистки та дезінфекції приміщень, вигульних майданчиків, засобів догляду, напувалок та годівниць дезінфектантом ДЗПТ-2 в концентрації 2 %, за експозиції 24 години, дворазово з інтервалом 10 діб та перевірки якості дезінфекції. Заключним етапом було застосування специфічних заходів (імунізація птиці вакциною проти пастерельозу).

Висновки

1. За результатами епізоотологічних досліджень в АФ «Авангард» встановлено гострий перебіг захворювання качок на пастерельоз в асоціації з ешеріхіозною інфекцією, яке було пов'язане зі зниженням загальної резистентності організму птиці на фоні порушення санітарних умов утримання та циркуляцією збудника в приватному секторі.

2. Тактика профілактики у осередку захворювання на пастерельоз качок в племінному птахогосподарстві ґрунтувалася на комплексних засадах, які включали застосування специфічних і неспецифічних засобів захисту: антибіотик Флорфенікол, пробіотик «Мультибактерін» та імунізація птиці вакциною проти пастерельозу.

Література

1. Обуховська, О.В. Аналіз епізоотичної ситуації щодо бактеріальних хвороб птиці в птахогосподарствах Харківської області [Текст] / О.В. Обуховська [та ін.] // Пробл. зооінженерії та вет. медицини: зб. наук.пр. ХДЗВА. – Харків, 2009. – Вип.19, Ч. 2, Т. 1, – С. 123-128.
2. Стегній, Б.Т. Аналіз епізоотичного моніторингу бактеріальних захворювань сільськогосподарської, дикої та декоративної птиці на території Сходу України [Текст] / Б.Т. Стегній, К.В. Глебова [та ін.] // Вет. медицина: міжвід. темат.наук. зб. – Харків, 2013. – Вип. 97. – С. 232-233.
3. Венгеренко, Л.А. Ветеринарно-санитарное обеспечение эпизоотического благополучия в птицеводствах Российской Федерации [Текст] /Л.А. Венгеренко // Ветеринария, 2009. – № 8. – С. 3-6.
4. Гусев, В. Мониторинг возбудителей бактериальных инфекций [Текст] / В. Гусев, Э. Светоч, Н. Глазков, М. Теймуразов, С. Приходько, С. Павлов // Птицеводство. – 2003. – № 2. – С. 8-9.
5. Рождественский, И.К. Эпизоотическая ситуация по заразным болезням животных в Российской Федерации за 2009 год [Текст] / И.К. Рождественский, О.Б. Литвинов, А.Н. Мачнев и др. // Ветеринарная жизнь. – 2010. – № 9. – С. 6-7.
6. Панин, А.Н. Пробиотики неотъемлемый компонент рационального кормления животных [Текст] / А.Н. Панин, Н.И. Малик // Ветеринария. – 2006. – № 7. – С. 3-6.
7. ДСТУ 4769: «Бактеріологічні дослідження патологічного матеріалу від тварин». – 2007.
8. Определитель бактерий Берджи [Текст] : пер. с англ. / под ред. Дж. Хулта [и др.]. – М. : Мир, 1997. – 432 с.
9. Плитов, И.С. Индикация патогенных бактерий, циркулирующих в птицеводческих хозяйствах [Текст] / И.С. Плитов // Пробл. вет. санитарии, гигиены и экологии. – 2011. – № 1 (5). – С. 63-65.

ОРГАНИЗАЦИОННО-ОЗДОРОВИТЕЛЬНЫЕ МЕРОПРИЯТИЯ ПО ДИАГНОСТИКЕ И ЛИКВИДАЦИИ ПАСТЕРЕЛЛЕЗНО-ЭШЕРИХИОЗНОЙ ИНФЕКЦИИ ВОДОПЛАВАЮЩЕЙ ПТИЦЫ

Селищева Н.В., Степанова Н.А., Монастирли В.П., Богач Т.В.

Одесская опытная станция ННЦ «ИЭКВМ»

Аннотация. Анализ результатов научно-исследовательских работ и производственных показателей позволил выявить основные причины возникновения, распространения и развития пастереллезно-эшерихиозной инфекции уток в племенном птицеводстве АФ «Авангард» и разработать организационно-оздоровительные мероприятия ее ликвидации.

Ключевые слова: пастереллез (холера) птиц, эшерихиозная инфекция, утки.

ORGANISATIONAL AND HEALTH IMPROVING ACTIVITIES FOR THE DIAGNOSIS AND ELIMINATION OF PASTEURELLOSIS AND ESCHERICHIOSIS INFECTIONS OF WATERFOWL

Selishcheva N.V., Stepanova N.A., Monastirli V.P., Bogach T.V.
Odessa Research Station of the National Science Center "Institute of Experimental and Clinical
Veterinary Medicine"

Summary. The analysis of the results of scientific research and production indicators revealed the main causes of the appearance, expansion and development of pasteurellosis and escherichiosis infections of ducks in breeding poultry farm AF "Avangard" and to develop organizational and health improving activities of its liquidation.

Key words: pasteurellosis (cholera) of birds, escherichiosis infection, ducks.

УДК 619:616,988.73-084

МОРФОЛОГИЧЕСКИЕ И СТРУКТУРНЫЕ ИЗМЕНЕНИЯ В КЛЕТКАХ ПЛАЗМОЦИТАРНОГО РЯДА ГАРДИЕВОЙ ЖЕЛЕЗЫ, СЕЛЕЗЁНКИ И КОСТНОГО МОЗГА В ДИНАМИКЕ РАЗВИТИЯ ИММУНОГЕНЕЗА В ОРГАНАХ ЦЫПЛЯТ, ВАКЦИНИРОВАННЫХ ПРОТИВ БОЛЕЗНИ НЬЮКАСЛА АЭРОГЕННЫМ МЕТОДОМ

**Смолянинов В.К., к. вет. наук, доцент,
Смолянинова И.В., врач вет. медицины**

Харьковская государственная зооветеринарная академия, г. Харьков

Аннотация. Представлены данные о морфологических и структурных изменениях в клетках плазмоцитарного ряда (базофильные ретикулярные клетки, плазмобласты, молодые и зрелые плазматические клетки) в динамике иммуногенеза с использованием цитоморфологических, гистохимических и электронно-микроскопических исследований Гардиевой железы, селезёнки и костного мозга. Установлено, что наиболее выраженная плазмклеточная реакция была отмечена на пятый день после первичной и особенно после повторной вакцинации. В поле зрения в основном обнаруживали молодые плазматические клетки и плазмобласты. Их количество возросло в пять, семь раз по сравнению с контрольной группой цыплят и предшествовало накоплению антигеммагглютина в сыворотке крови и формированию иммунитета у 80-85% цыплят 2-х месячного возраста. Цитоплазма многих плазматических клеток была вакуолизирована частично или полностью. Наблюдала отделение базофильных образований от цитоплазмы плазматических клеток. При изучении структурных изменений клеток плазмоцитарного ряда установлено, что эндоплазматическая сеть в базофильных ретикулярных клетках слабо выражена, а в плазмобластах, молодых и зрелых плазматических клетках хорошо выражена и занимает всю цитоплазму. Эндоплазматическая сеть представлена в виде канальцев, на внутренней поверхности которых расположены с двух сторон рибосомы в виде тёмных точек, что подтверждает роль плазматических клеток в синтезе антител. В лимфоцитах и лимфобластах эндоплазматическая сеть не выражена.

Ключевые слова: аэрозольная вакцинация, цыплята, плазматические клетки, вакцина, антигеммагглютинины, эндоплазматическая сеть, рибосомы, Гардиева железа, селезёнка, костный мозг, базофильные образования, цитологические, гистологические и электронно-микроскопические исследования.

Актуальность проблемы. Болезнь Ньюкасла (БН) – широко распространённое, остро протекающее заболевание птиц, характеризующееся поражением респираторного и желудочно-кишечного трактов в сочетании с нервными расстройствами. Заболевание наносит огромный экономический ущерб вследствие массовой гибели птицы, особенно цыплят, полного прекращения яйценоскости у больной птицы, значительными затратами на проведение общих и специальных мер борьбы и профилактики [1]

В связи с этим изучение вопросов иммуногенеза при групповых методах вакцинации цыплят против болезни Ньюкасла с учётом клеточных и гуморальных факторов иммунитета позволит усовершенствовать методы профилактики. В литературе имеются сообщения по описанию морфологии клеток плазмоцитарного ряда и их структуре [2,3,4] по степени